

Főtitkári jelentés.

Az ungvári vándorgyűlésen elmondotta **dr. Teleki Pál gróf.**

Amidőn a Magyar Földrajzi Társaság először jelenik meg az Önök körében, főtitkári jelentésem tárgya nem a közelmultról való beszámolás, de a társaság céljának és működésének rövid vázolója lesz. A társaság célja — 3 §. — hazánk földrajzának kutatása és ismertetése, valamint az egyetemes földrajzi tudomány művelése és a földrajzi ismeretek terjesztése.

Mint hazánk egyetlen földrajzi társaságának föl kell ölelnie a földrajzi tudomány összes ágait, ki kell vennie részét az összes földrajzi mozgalmakban és törekvésekben.

Társaságunk, a közelmúltig majdnem kizárólagosan a fővárosra támaszkodott. A tudományos munkások kis csoportjának kellett végeznie azt a munkát, amit külföldön számos nagy társaság oszt meg egymás közt. Ezért kell kilépnünk a főváros szűk köréből, ki kell vinnünk ismereteinket, törekvéseinket, lelkesedésünket az egész országba, ezért kell megismertetnünk, megszerettetnünk tudományunkat vidéki művelődési gócpontjainkban, ezért vagyunk itt!

A kecskeméti, szegedi, nagybecskereki és székesfehérvári vándorgyűlések nyomán érdeklődés, munka fakadt és az, hogy Önök is oly szép számban jelentek meg, bizonyítja, hogy törekvéseink viszhangra találnak és talán nincs messze az az idő, amidőn testvértársulatok, vidéki földrajzi társaságok alapítására gondolhatunk, amelyek hivatva lesznek a helyi kérdéseket megoldani, az oly szükséges részletmunkát végezni és fenntartani az érdeklődést ott, ahol az már egyszer föl van keltve. Mert szomorú volna, ha vidéki városaink művelt közönségét egyszeri megjelenésünk kielégitené, s ha nem keltene Önökben vágyat jobban, alaposabban megismerkedni az ismeretek azon komplexumával, amelyeket a tudomány a földről és emberről a földhöz, lakóhelyéhez való viszonyában gyűjtött — a földrajzzal.

Társaságunk célja tehát kettős. Első sorban főcélunknak hazánk földrajza kutatásának és ismertetésének igyekezett mindenkor megfelelni. Folyóiratunk cikkeinek nagyobbik része az utolsó években ezt a célt szolgálja. Fennállásának huszadik évében alig 500 tagú társaságunk megkezdte Lóczy Lajos elnökünk kezdeményezésére és vezetésével a Balaton és vidékének tudományos tanulmányozását geológiai és hidrográfiai, fizikai és kémiai, meteroro-

lógiai, zoológiai és botanikai, néprajzi, őstörténeti, művelődési szempontból és ezt a nagy munkát ma már be is fejezte csodálatos energiával, kifogástalanul. A világirodalom egyik leghatalmasabb monografiája a Balatoni mű és nem frázis, de tény, ha azt mondom, hogy példányképpül szolgál az egész földrajzi világirodalomban.

De ez csak szárnypróba volt. A közel másfélezerre növekedett társaság egy évtizeddel később a nagy magyar Alföld hasonló tanulmányozásához fog. Erről a nagy munkáról annak lelkes vezetője Cholnoky Jenő alelnökünk fog beszámolni.

Társasági céljaink másik komplexumának, az egyetemes földrajz művelésének és a földrajzi ismeretek terjesztésének csak részben tehetünk eleget. Expedíciókat idegen világrészekbe, eddig a társaság költségén nem szervezhettünk. Szegények vagyunk. De talán fölvirrad még jobb kornak napja is, ha országszerte fölismerik a természeti, történeti és gazdasági tudományokat összekapcsoló földrajz jelentőségét. A kemény világversenyben, idegen viszonyok között, munkában megedzett, ítéletükben tisztult tudósok itthon is érdemesebb munkát fognak végezni mindenkor, termékenyítőbben fognak hatni az ifjú nemzedékre is.

Többet tehetett a társaság az ismeretek terjesztésében. Az utóbbi időben évenként átlag 17 szakúlésen és estélyen tartattak előadások, amelyekből geografusaink honi működéséről és magyar utazóink expedícióiról értesült közönségünk. Fáradhatatlan elnökünk meghívásai folytán pedig az ifjú XX. század legkiválóbb felfedezőutazóitól Drygalski, Nordenskiöld és Shackletontól, Amundsen és Pearytól, Sven Hedin és Filchnertől hallhattuk merész, nagyjelentőségű utazásaik eredményeit, amelyekkel az egész földön körülbelül befejeződik az explorer-munka, a nagy felfedezések kora. Stein Aurél híres hazánkfia pedig Londonból többször ellátogatva, középázsiai ásatásairól — amelyek egészen új perspektivákat nyitnak a történeti kutatás, főleg a népvándorlás kora és kérdései terén — számolt be történeti hajlamú közönségünknek.

Ezeket kívül inkább a fizikai földrajz s vele összefüggésben a geológia és meteorológia körébe vágtak az utóbbi években ismeretterjesztő vagy tudományos munkáról beszámoló, vitatkozó előadásaink, cikkeink, könyvismertetéseink, politikai és történeti, gazdasági és települési földrajznak kisebb tér jutott. De míg egyrészt szellemi vezéreink ezen munkásságának praktikus, gazdasági gyümölcsei eddig is voltak, például az erdélyi földgáz felfedezése, másrészt éppen ez a sokak laikus szeme előtt talán túlságos elvont-

nak, impraktikusnak látszó munka nyújt nekünk a történeti és emberi földrajz munkásainak lehetőséget arra, hogy a télen, társaságunk 40 éves jubileumán megalapítsuk gazdasági szakosztályunkat és remélhessük, hogy sikeresen fog működni.

A Föld és természeti viszonyainak alapos ismerete vezethet csak az ember és a föld viszonyának, az ember életföltételeinek és gazdasági boldogulása föltételeinek ismeretéhez. Sajnos ebben a hazában még ott vagyunk vagy újra ott vagyunk, hogy hangsúlyoznunk kell az ilyen közismert tényeket.

Mindabból, amit ma itt hallunk, meg fogjuk ismerni, ha az idő rövidségénél fogva vázlatosan és hézagosan is, főbb törekvéseinket, működésünket. És remélem holnap nem mondanak nekünk Istenhozzádot, hanem azt hogy viszontlátásra. Vagy azt sem; maradjunk együtt gondolatban, törekvésekben, legyenek segítők, tagjainkká, mert remélem meg fognak győződni, hogy anyagi és szellemi, erkölcsi erejüket a magyar tudomány, a magyar dicsőség céljaira adják.

gróf Teleki Pál dr.

főtítkár.

Elnöki megnyitó.

A negyvenéves jubiláris közgyűlésen elmondta : **Vámbery Ármín.**

Aki az élet kemény tusájában a küzdés és törekvés göröngyös pályáján előre igyekszik törni, aki megszokta, hogy a távolba tekintsen és az ismeretlent fürkéssze, annak neheze esik, hogy a multba merüljön el és a visszatekintésben találja eszményeit. Egyeseknél talán megfelel ez a fölfogás, mert azt, aki az elvégzett munkában gyönyörködik, az a veszély fenyegeti, hogy az öndicséret pályájára téved és a mult csodálatában megfedkezik a jövő kötelességéről. Testületek életére azonban ez a szabály nem nyerhet alkalmazást. S ha ma ezen a helyen megjelenek, ahol negyven esztendővel ezelőtt az ujonnan alapított Magyar Földrajzi Társulatban a megnyitó beszédet és az első előadást tartottam, hogy a visszapillantásban megemlékezzem szerény működésünk különböző fázisairól, úgy az elsősorban a kegyelet ténye elköltözött barátaink és társaink emlékére. Ők velünk együtt működtek, bennünket bátorítottak és lelkesítettek s mi a hála érzetével tartozunk emléküknél.